

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reorganizarea învățământului teologic.

— De Dr. Seb. Stanca. —

I.

Improspătarea tendințelor de a reorganiza din temelie institutele noastre teologice nu poate decât să trezească sentimente de bucurie în inimile tuturor celor ce se interesează de progresul bisericii noastre. Concluzul sinodului episcopesc și proiectul d-lui prof. Dr. Lazar Iacob au fost întâmpinate cu cea mai mare simpatie și în cercurile preoțimeii, iar atențiunea tuturor se îndreaptă acum asupra organelor chemate, ca să și realizeze progresul plănuț.

Proiectul d-lui prof. Dr. Lazar Iacob, lucrat cu atâta minuțiozitate, deschide perspective foarte largi și frumoase pentru această reorganizare. E deamă de toată lauda și recunoștința această lucrare, care realizându-se ar întrupa o operă adevărat monumentală în biserica noastră.

Fiind vorba însă de viitoarea noastră preoțime, cred că nu poate fi spre stricăciune chestiei acesteia faptul, dacă și noi, preoțimea, care ne cunoaștem mai bine călcăiul lui Achile, ne vom spune cuvântul, pentruca să contribuim la cristalizarea cât mai curată a problemelor de înfăptuit.

E adevărat, că a sosit și pentru noi timpul, ca să înțelegem glasul acestor zile mari, cari ne învață, că numai lumina unei culturi desăvârșite poate limpezi resturile de viață ale unui popor și-i poate îmbia căi de înaintare și înălțare. La noi aproape întreagă frământarea muncii de progres se razimă pe umerii bisericii și atâră în prima linie de intensitatea activității și a vredniciei persoanelor, cari conduc organismul bisericii, a preoțimeii. Nimic nu poate fi deci mai actual, ca tocmai regenerarea acestei preoțimii și îndrumarea ei pe căile reclamate de spiritul vremii.

Războiul de astăzi a scos la suprafață și mai mult necesitatea aceasta. Evenimentele istorice ale anilor din urmă ne-au desvilit multe slăbiciuni și ne-au convins, că e timpul să pornim și noi pe drumuri mai luminoase, dacă vom să ținem pas cu progresele zilelor de azi. Amintesc de pildă numai singur faptul, că în clocotul furtunos al anilor din urmă mulți dintre preoții noștri nu s'au putut ținea la înălțimea chemării lor. Mărturisirea ofițerilor veniți dela diterite fronturi și de prin spitalele cele mari, ne aduc vestea nu prea măgulitoare, că nu toți preoții noștri, chemați să reprezinte cu demnitate biserica noastră, s'au știut achita de această misiune cu vrednicie și nu toți s'au bucurat de stima și respectul cuvenit, pe care l-au întâmpinat colegii lor de alte confesiuni. Și aceasta de cele mai multe ori din pricina personalității lor defectuoase.

Pe lângă aceasta, prorocii mincinoși ai sectelor distrugătoare au început de pe acum să exploateze povețele războiului în favorul lor, căutând astfel tot mai multe căi pentru sdruncinarea temelii bisericii noastre.

Reorganizarea problemelor de viață ale preoțimeii e deci o necesitate imperativă și urgentă, pentrucă în viitor poziția preoțimeii va întâmpina greutăți tot mai mari în fața cerințelor vremilor schimbate. Preoților din viitor li se va cere o propagandă religioasă mult mai intensă și mai conștientă, o muncă culturală și religioasă mult mai temeinică și împreună cu multă mai multă responsabilitate ca până aci.

Și e justificată această reorganizare și prin faptul, că probabil n-aveam fiind departe sfârșitul războiului, toate așezămintele patriei noastre pregătesc de acum terenul pentru munca reclamată de vremile viitoare. Conservatismul rigid al trecutului nu mai are deci rost nici pentru noi.

Prin urmare, cred că nu este nime care să nu aprobe reorganizarea. Iar proiectul profesorului Dr. Lazar Iacob e atât de clar, încât nime nu poate sta la îndoială de a-i admite pe de-a-tregul îndreptarea de a fi înfăptuit. O oarecare greutate ar întâmpina mijloacele materiale, cari însă cu chibzuială cuminte și stăruință binevoitoare din partea tuturor organelor bisericii noastre se vor putea realiza. Reorganizarea proiectată de planul amintit reclamă în centru schimbări materiale foarte puține și minimale față de pretensiunile reclamate de situația de astăzi, iar ce privește regularea venitelor preoțimeii, s'a pornit în chiar sinul acestei preoțimii curentul de a-și înfăptui ea însăși regularea aceasta, pe căi bine chibzuite și ducătoare la scop.

Acestea sunt însă întrebări, cari cad pe alt plan. Chestia ce ne interesează deocamdata e proiectul de reorganizare a institutelor de învățământ. Și în privința aceasta admitem pe de-a-tregul planul d-lui prof. Dr. Lazar Iacob.

O condiție sine qua non ar fi, se'nțelege, introducerea cursului de patru ani. Materialul vast numai în acest chip s'ar putea trata cu rezultat bun. Iar pe de altă parte s'ar ridica și institutele noastre la rangul de adevărate facultăți, sau academii. Faptul acesta ar reclama selecționarea elevilor, stabilindu-se ca normă necondiționată absolvirea vreunei școale medii cu atestat de maturitate, precum și ștergerea cu desăvârșire a cursurilor extraordinare cu atribuțiile lor deositoare de instituție medievală.

Cu toatecă în special proiectul d-lui Dr. Lazar Iacob s'ar părea că exhauriază tot cece ar fi de spus, este o problemă careia cred că i se cade o atențiune mai pronunțată. Și aceasta e *problema vieții practice*. Sunt justificate toate disciplinele teologice amintite în proiect, pentrucă avem

lipsă pe preoți bine pregătiți și tari în credința ortodoxă, tot atât de justificată e însă și problema vieții practice.

Să nu uităm, că 80 procente din preoțimea noastră trăește și muncește răsleață pe sate, departe de centrele culturale, într'un mediu foarte îngust din toate punctele de vedere, unde nivelul culturii e foarte modest. Țăranii de pe sate în viața de toate zilele sunt preocupați de trebuințele vieții lor practice și în punctul acesta reclamă cele mai felurite îndrumări dela preotul lor.

Iar preotul e în comună singurul factor dela care trebuie să emaneze toate pornirile de luminare și la care se concentrează toate fluctuațiunile intelectuale ale poporului. Celelalte persoane intelectuale ale comunei, de regulă învățătorul și notarul, cad sub un raport mult mai depărtat de sufletul poporului. Învățătorul de regulă își mărginește activitatea între zidurile școlii, iar notarii cei mai mulți își înțeleg misiunea în executarea ordinelor mai înalte și în foarte multe cazuri ei sunt un element care îmbumbat în haina unei poziții înțelese greșit caută prin nesocotirea, ba chiar persiflarea chestiilor bisericești, să străineze poporul de biserică și de preot.

Ispitele sunt multe și adeseori puse la cale de porniri dușmănoase, cari caută să sugrume vaza preotului. De aceea preotul trebuie să fie la culmea chemării sale, nu numai în chestiile de credință, ci are să fie tare și în chestiile practice, stând la dispoziția poporului prin îndrumări și orientări clare și hotărâte în toate trebile sătești.

E aceasta o împrejurare de o însemnătate deosebită, ale cărei greutăți neplăcute le-a întâmpinat fiecare preot începător. Nu-și poate nime inchipui, cât de penibil e pentru un preot tinăr, când în chestii cari pentru un țaran par ușoare de deslegat, e silit să recurgă la răspunsuri dubii sau evasive, ori să ia în ajutor povăța cărților, dacă are la îndemână. Desiluzia țaranului avizat apoi la bunăvoința notarului ori a altui intelectual dela orașe știrbește vaza preotului.

De aceea e cu cale ca în proiectul de reorganizare să se dea loc mai larg problemelor de viață practică.

Specializând acestea, ar fi de amintit întâi *administrația bisericească*. Autoritățile noastre bisericești pot spune câte nevoi întâmpină din pricina desorientării preoțimeii în chestia aceasta. În multe locuri se întâmplă chiar abuzuri, păgubindu-se astfel biserica, nefiind preotul în situația de a ști controlă cu destulă convingere și pricepere afacerile. Câți preoți nu sunt, cari nu știu lua un protocol, nu știu conduce corect un sinod, nu știu administra donațiuni ca fonduri separate, nu știu face rațiociniile, ba stau pe picior de război și cu stilul și forma unui raport cât de modest. În punctul acesta ar urma să se tracteze în in-

structia școlară toate chestiile de administrație, și nu numai teoreticește, ci în mod practic, dându-li-se elevilor prilej să facă lucrări scripturistice amănunțite.

În privința aceasta s'ar putea folosi fiecare elev de date din comuna sa, ori eventual elevii unui curs s'ar putea alcătui în forma organizației de comitet sau epitropie, sau sinod parohial, dându-i-se fiecăruia prilej să-și câștige noțiunile necesare pentru viitoarea sa carieră. Se vor face protocoale, estrase, liste parohiale, diferite evidențe, protocoale de donațiuni, litere fundamentale, se vor lucra rațiocinii complete, extrase de matricule, rapoarte cătră protopop și consistor, statistici, cuitanțe etc. Toate acestea vor forma arhivul aranjat în ordinea cuviincioasă. S'ar părea chestiile acestea ca o bagatelizare a instrucției, de fapt însă au o însemnătate mare pentru viața practică a preotului, deoarece o știu din experiență, că fiecare preot la început e silit să reflecteze la bunăvoința colegilor lui din

prăvească cutare act oficios. Iar pentru propunerea acestei părți din instrucție e prea puțin o oră într'un singur curs, luând în seamă, că în anul întreg abia ar fi în total 30—35 ore. Ar fi consult deci ca în plan să se ia cel puțin 2 ore, ori să se distribue materialul într'o oră, dar în doi ani.

Dela dietă. Vineri și Sâmbătă după amiază a ținut câte o ședință dieta țării și a votat câteva legi mai mărunte, imputernicind apoi preșidiul, ca ședința proximă să o convoace atunci, când va afla de necesar. Se crede, că încă în cursul săptămânii acesteia se va ținea o scurtă ședință formală, în care ministrul Vázsonyi va presenta proiectul de lege despre dreptul electoral, provăzut cu sancționarea prealabilă din partea Monarhului. Se afirmă, că Majestatea Sa ar fi dat guvernului și imputernicirea cerută, de a disolva parlamentul, în cazul că proiectul de lege despre dreptul electoral ar ajunge în primejdia de a nu fi votat.

Din delegațiuni. Luni s'au întrunit delegațiunile în Viena, ținând ședințe de constituire. Preșident al delegațiunii ungare a fost ales contele Khuen-Héderváry și al celei austriace prelatul Hauser din partidul social-cresțin. Ministrul comun de finanțe, baronul Burian, a prezentat ambelor delegațiuni budgetul cheltuelelor comune avute cu războiul. În delegațiunea austriacă s'au făcut mai multe propuneri, în legătură cu apropiatele pertractări de pace. În numele cehilor a cerut delegatul Stanek, ca la pertractările de pace se fie reprezentate toate popoarele monarhiei, prin delegații lor, cari vor fi aleși în proporția rezultatului recensământului din urmă, adică astfel: 12 germani, 10 maghiari, 10 cehoslavi, 7 slavi de sud, 5 poloni, 4 ucraineni, 3 români și un italian. Tot delegatul Stanek a cetit la finea ședinței declarația, că pace durabilă nu poate fi legată fără recunoașterea dreptului de deplină dispunere de sine pe seama tuturor popoarelor, lucru pe care guvernele monarhiei l'au retăcut în declarațiile lor. Marți delegațiunile s'au prezentat în fața Monarhului.

